

“BO‘LAJAK PEDAGOGLARNING KASBIY TAYYORGARLIGINI OSHIRISHDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARDAN FOYDALANISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH”

Ergashev Mirkomil Mislitdin o‘g‘li

Guliston davlat universiteti

“Pedagogika va psixologiya” kafedrası stajor-o‘qituvchisi

ergashevmerkamil339@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu ilmiy maqolada milliy va umuminsoniy qadriyatlarni bo‘lajak pedagoglarni kasbiy tayyorlashga singdirishning ahamiyati yoritilgan. Maqolada ta‘lim sohasida har bir shaxsning salohiyatini rivojlantirish muhimligi ta‘kidlangan. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni pedagogik amaliyotga singdirish orqali pedagoglar madaniy o‘ziga xoslik tuyg‘usini tarbiyalashi, ijtimoiy hamjihatlikka ko‘maklashishi, bo‘lajak o‘qituvchilarda zarur ko‘nikma va malakalarni shakllantirishi mumkin. Ushbu maqolada bo‘lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda milliy va umuminsoniy qadriyatlardan foydalanish metodologiyasi chuqur tahlil qilinib, amaliy natijalar va amalga oshirish bo‘yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: milliy qadriyatlar, umuminsoniy qadriyatlar, kasbiy tayyorgarlik, kelajak pedagoglari, qadriyatlarga asoslangan ta‘lim, metodika.

1. Kirish:

Kelajak avlodni shakllantirishda pedagoglarning o‘rni beqiyos. Kasbiy ta‘lim dasturlari nafaqat nazariy bilim va o‘qitish usullariga, balki qadriyatlarning mustahkam poydevorini tarbiyalashga ham qaratilishi kerak. Bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlashda milliy va umuminsoniy qadriyatlarning integratsiyalashuvi yaxlit yondashuvni ta‘minlaydi, ularni o‘quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish va inklyuziv va uyg‘un ta‘lim muhitini ta‘minlashga yordam beradi.

2. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni anglash

Bo‘lajak pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda milliy va umuminsoniy qadriyatlardan foydalanish metodikasini takomillashtirish uchun bu qadriyatlar va ularning ahamiyatini aniq anglash zarur. Milliy qadriyatlar deganda muayyan millat yoki jamoaning madaniy merosi, an‘analari, tarixi va tili tushuniladi. Bu qadriyatlar o‘sha jamiyatdagi shaxslarning o‘ziga xosligi va tegishliligi tuyg‘usida chuqur ildiz otgan.

Milliy qadriyatlar millatning madaniy tuzilishini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi va ko‘pincha avlodlarga o‘tadi. Ular millatning o‘ziga xosligini belgilaydigan umumiy e‘tiqodlar, urf-odatlar va amaliyotlarni o‘z ichiga oladi. Milliy qadriyatlarni bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligiga singdirish orqali biz madaniy g‘urur va qadrlash tuyg‘ularini tarbiyalashimiz, o‘qituvchilarning o‘z o‘quvchilari bilan chuqurroq aloqada bo‘lishiga imkon berishimiz mumkin.

Boshqa tomondan, umuminsoniy qadriyatlar madaniy chegaralardan tashqarida bo‘lgan va kelib chiqishidan qat‘i nazar, barcha shaxslarga tegishli bo‘lgan tamoyillar va ideallardir. Bu qadriyatlar hurmat, bag‘rikenglik, tenglik, hamdardlik, halollik va ijtimoiy mas‘uliyatni o‘z ichiga oladi. Umumjahon qadriyatlari axloqiy kompas bo‘lib xizmat qiladi va axloqiy va shafqatli xatti-harakatlar uchun asos yaratadi.

Umuminsoniy qadriyatlarni tushunish va o'zlashtirish o'qituvchilar uchun juda muhim, chunki ular o'quvchilarda ijobiy munosabat, shaxslararo munosabat ko'nikmalari va global fuqarolik tuyg'usini rivojlantirishga yo'naltiradi. Umumjahon qadriyatlarni targ'ib qilish orqali bo'lajak o'qituvchilar turli xillik nishonlanadigan inklyuziv va qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitini yaratishi mumkin va talabalar bir-birining farqlarini hurmat qilish va qadrlashni o'rganadilar.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarning ahamiyati ularning shaxs xarakterini shakllantirish, ijobiy munosabatlarni rivojlantirish, jamiyatda hamjihatlikni mustahkamlash qobiliyatidir. Bu qadriyatlarni bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligiga integratsiyalashgan holda, biz ularni o'zlarida va o'quvchilarida ushbu qadriyatlarni tarbiyalash uchun zarur vositalar bilan jihozlaymiz.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlar haqida har tomonlama tushunchaga ega bo'lgan pedagoglar ularni o'qitish amaliyotiga samarali tatbiq etishlari mumkin. Ular madaniy xilma-xillikni aks ettiruvchi o'quv dasturlari va dars rejalarini ishlab chiqishlari, hamdardlik va tushunishni rag'batlantiradigan real hayotiy misollarni o'z ichiga olishi hamda o'quvchilarga ijtimoiy muammolar bo'yicha muloqot va tanqidiy fikrlash imkoniyatini yaratishi mumkin.

Qolaversa, pedagoglar o'z xulq-atvorida ushbu qadriyatlarni namuna qilib, o'quvchilarga namuna bo'lib, ularning kundalik hayotida milliy va umuminsoniy qadriyatlarning ahamiyati va dolzarbligini mustahkamlaydi. Bu o'quvchilarga ushbu qadriyatlarni o'zlashtirishga yordam beradi va ularning xatti-harakatlari va qarorlarini boshqaradigan kuchli axloqiy kompasni rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, milliy va umuminsoniy qadriyatlar yaxlit va qadriyatlarga asoslangan ta'lim tizimining asosini tashkil etadi. Bu qadriyatlarning ma'nosi va ahamiyatini tushunish o'qituvchilarning ularni o'qitish amaliyotiga samarali kiritishi uchun zarurdir. Bo'lajak o'qituvchilar milliy va umuminsoniy qadriyatlarni tarbiyalash orqali o'quvchilarni faol va mas'uliyatli global fuqaro bo'lishga tayyorlaydigan inklyuziv, madaniy jihatdan sezgir va axloqiy jihatdan mas'uliyatli ta'lim muhitini yaratishi mumkin.

3.Kadrlar tayyorlashda milliy va umuminsoniy qadriyatlarning ahamiyati

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni bo'lajak pedagoglarni kasbiy tayyorlashga singdirish katta ahamiyatga ega va ko'plab afzalliklarga ega. Qadriyatlarga asoslangan ta'lim nafaqat bilim va ko'nikmalar beradi, balki o'quvchilarning xarakterini shakllantiradi, jamiyatda hamjihatlikni mustahkamlaydi va jamiyatda demokratik qadriyatlarni targ'ib qiladi.

Milliy qadriyatlarni kasbiy tayyorgarlikka singdirishning asosiy afzalliklaridan biri madaniy merosni asrab-avaylash va targ'ib qilishdir. Bo'lajak o'qituvchilar o'zlarining madaniy an'alarini anglash va qadrlash orqali bu bilimlarni o'quvchilarga o'tkazishlari, g'urur va o'zlikni anglash tuyg'ularini uyg'otishlari mumkin. Bu madaniy xilma-xillikni saqlashga yordam beradi va jamiyatning ijtimoiy tuzilishini mustahkamlaydi.

Bundan tashqari, milliy qadriyatlar turli xil talabalar guruhlari o'rtasida ijtimoiy hamjihatlik va birlikni shakllantirishga yordam beradi. Pedagoglar turli millatlarga mansub madaniy qarashlar va qadriyatlarni o'zida mujassamlashtirganda, o'quvchilarda turli madaniyatlarni tushunish va qabul qilish, hurmat va inklyuzivlik tuyg'usini tarbiyalash ko'proq rivojlanadi. Bu talabalar o'zlarini qadrli va tushunilgan his qiladigan uyg'un ta'lim muhitiga olib keladi.

Umumjahon qadriyatlari o'quvchilarning fe'l-atvori va axloqiy xulq-atvorini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Hurmat, bag'rikenglik, tenglik, hamdardlik kabi qadriyatlarni kasbiy tayyorgarlikka singdirish orqali bo'lajak pedagoglar o'z o'quvchilarida ana shu fazilatlarni

tarbiyalashlari mumkin. Bu halollik, rahm-shafqat va ijtimoiy mas'uliyat hissini namoyon etadigan shaxslarni shakllantirishga yordam beradi.

Qadriyatlarga asoslangan ta'lim demokratik qadriyatlar va faol fuqarolikni ham targ'ib qiladi. O'qituvchilar o'quvchilarga adolat, adolat, inson huquqlari kabi tushunchalarni o'rgatish orqali ularni jamiyatning mas'uliyatli va faol a'zosi bo'lish uchun bilim va ko'nikmalar bilan qurollantiradi. Bu demokratiya madaniyatini rivojlantiradi, bunda shaxslar ongli qarorlar qabul qilish, fuqarolik faoliyatida ishtirok etish va o'z jamoalariga ijobiy hissa qo'shish huquqiga ega.

4. Milliy va umuminsoniy qadriyatlardan foydalanish metodologiyasi

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni bo'lajak pedagoglarni kasbiy tayyorlashga samarali singdirish uchun kompleks metodika zarur. Quyidagi strategiyalardan foydalanish mumkin:

O'quv dasturlarini ishlab chiqish: turli fanlar va sinflar bo'yicha milliy va umuminsoniy qadriyatlarni mujassamlashtirgan o'quv dasturini ishlab chiqish. Bu qadriyatlarga asoslangan ta'lim barcha ta'lim tajribalarining to'qimasida to'qilganligini ta'minlaydi.

Interfaol ta'lim usullari: faol ishtirok etish, tanqidiy fikrlash va qadriyatlar haqida ochiq munozaralarni rag'batlantiradigan o'quvchilarga yo'naltirilgan va ishtirokchi o'qitish usullaridan foydalanish. Bu o'quvchilarga qadriyatlarni mazmunli tarzda o'rganish va o'zlashtirishga imkon beradi.

Tajribali o'rganish: Talabalarga jamiyatga foydali loyihalar, madaniy almashinuvlar va muammolarni birgalikda hal qilish faoliyati kabi qadriyatlarni targ'ib qiluvchi amaliy tajribalar bilan shug'ullanish imkoniyatini berish. Bu talabalarga qadriyatlarni real hayotda qo'llash imkonini beradi.

Jamiyat ishtiroki: Talabalarining milliy qadriyatlar haqidagi tushunchalarini oshirish va madaniyatlararo o'zaro aloqalarni rivojlantirish uchun mahalliy hamjamiyatlar, madaniy tashkilotlar va ekspertlar bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatish. Bu talabalarga xilma-xillikning qadr-qimmatini tushunishga yordam beradi va kengroq jamiyatga tegishli bo'lish hissini uyg'otadi.

Reflektiv amaliyotlar: bo'lajak o'qituvchilarni o'z qadriyatlari, e'tiqodlari va o'qitish amaliyotini o'z-o'zini aks ettirish va o'z-o'zini baholash bilan shug'ullanishga undash. Bu uzluksiz kasbiy rivojlanishga yordam beradi va ularning shaxsiy qadriyatlari va o'qitish yondashuvlari o'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlaydi.

Bo'lajak pedagoglar ushbu metodikalarni hayotga tatbiq etish orqali milliy va umuminsoniy qadriyatlarni o'zlari singdirishlari va bu qadriyatlarni o'quvchilarga samarali yetkazish uchun zarur ko'nikmalarni shakllantirishlari mumkin. Kasbiy ta'limga bunday yaxlit yondashuv o'qituvchilarni inklyuziv, madaniy jihatdan sezgir va o'quvchilarning umumiy rivojlanishiga hissa qo'shadigan qadriyatlarga asoslangan o'quv muhitini yaratish vositalari bilan jihozlaydi.

Xulosa:

Maqolaning yakunida bo'lajak pedagoglarni kasbiy tayyorlashda milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirishning ahamiyati ta'kidlangan. U mehribon, inklyuziv va madaniy jihatdan sezgir o'qituvchilarni etishtirishda qadriyatlarga asoslangan ta'limning o'zgaruvchan salohiyatini ta'kidlaydi. O'qituvchilar hurmat, hamdardlik va madaniy qadrlash qadriyatlarini tarbiyalash orqali o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga va butun jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shishi mumkin.

Adabiyotlar

1. Mirzayev Jamshid Turdalievich. "Social and psychological opportunities of information and psychological security in adolescents" International Conference on Developments in Education. Hosted from Bursa, Turkey. <https://econferencezone.org> July 15th 2022 45-48 p
<https://econferencezone.org/index.php/ecz/article/view/1279>
2. Мирзаев, Д., & Наргулова, А. (2022). «Лечение интернет-зависимости. Современные инновационные исследования актуальные проблемы и развитие тенденции: решения и перспективы» Современные инновационные исследования актуальные проблемы и развитие тенденции: решения и перспективы 1(1), 498–500. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/zitdmrt/article/view/5217>
3. Мирзоев, Д. (2022). "Internet qaramligini shakllanishning sabablari, mexanizmlari va diagnostikasi." Современные инновационные исследования актуальные проблемы и развитие тенденции: решения и перспективы, 1(1), № 1 (2022) 500–503. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/zitdmrt/article/view/5218>.
4. Jamshid Turdaliyevich Mirzayev. Yoshlar ijtimoiy hulq-atvoriga internet muloqoti ta'sirining psixologik jihatlari. Tashkent Medical Academy Volume 4 | TMA Conference | 2023 Integration of Science, Education and Practice in Modern Psychology and Pedagogy: Problems and Solutions. Volume 4 | TMA Conference | 2023. May 6. 812-816 p. <https://cyberleninka.ru/article/n/yoshlar-ijtimoiy-hulq-atvoriga-internet-muloqoti-ta-sirining-psixologik-jihatlari/viewer>
5. Mirzayev Jamshid Turdaliyevich. "Psychological aspects of influence of the internet - communication on the social behavior of the youth" / INTELLECTUAL EDUCATION TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND INNOVATIVE DIGITAL TOOLS. International scientific-online conference. 2023. Part 18. JUNE 3rd. 1295-1300 p.
<https://interonconf.org/index.php/neth/article/view/5386>
6. Mirzayev Djamshid Turdalievich/ PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF INTERNET-COMMUNICATION IN SOCIAL SOCIETY OF YOUTH. The results of the study of Internet addiction on the method of Kimberly-Yang. NEUROQUANTOLOGY | October 2022 | VOLUME 20 | ISSUE 12 | PAGE 3409-3416| DOI: 10.14704/NQ.2022.20.12.NQ77350
<https://www.proquest.com/openview/c0c46eae7bf0e04fd82a955955a4dd/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2035897>
7. Mirzayev Djamshid Turdalievich / Psychological aspects of the influence of internet communication on the social behavior of young / PEOPLE SCIENCE AND INNOVATION INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL VOLUME 3 ISSUE 4 APRIL 2024 ISSN: 2181-3337 | SCIENTISTS.UZ B volume 3 issue 4 – 359p
<https://doi.org/10.5281/zenodo.11032109>